

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Marci Antonini oratio ad Proceres: qua filium Imperatorem renuntiat: &
commendat: Ex Herodiano: Argumentum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

ναρχῶν ἕκαστον, καὶ ἐν τῷτῷ δηλοῖ καὶ αὐτῷ, ὡς ἡ μοναρχία κράτιστον. ἐν δὲ ἐπὶ πάντα σολ- λαβόντα εἰπέμ, κότεν ἡμῖν ἐλευθερίη ἐγένε- το, καὶ τευ δόντῶ; κότερα παρὰ τῷ δήμῳ, ἡ ολιγαρχίης, ἡ μειωάρχου; ἔχω τοίνυν γνώ- μιν, ἡμῶς ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἀνδρα, τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν. χάρις τε τοῦτο, πα- τέρους νόμους μὴ λυέειν. ἔχοντας εἶ, οὐ γὰρ ε- μείνορι.

res illum suscipit etiam, & pretio habet popu- lus. Dum autem in pretio est, euadit repute dominator omnium. Quo facto, & hic vnus dominatur, statum omnium esse optimum declarat, atque vt vno verbo omnia comple- ctar, vnde & cuius munere libertatem habemus? à populone, an à paucorum, an ab vnus dominatu? Quum igitur vnus vni opera lib- ertatem consequuti sumus, hunc dominatus vnus vni statum nobis amplectendum, tuc- dumque cenfeo, ac preterea minime commit- tendum, vt patrias leges, quæ bonæ sunt, labef- factemus: minime enim hoc expedit.

O E C O N O M I A O R A T I O N I S.

- I. Vnius optimi imperium praestantissimum, Eius βασιλεία, εἰς κοίραν ὄρω, Iuxta Homerum, Iliad. 2. & Aristotelem lib. 8. Ethic. cap. 10. Ἀριστὸν ἢ ἐκείλινα.
- II. Confirmat, referendo Oligarchiam, vt dissen- sionibus obnoxiam, & quibus infinita mala pullu- lant.
- III. Contra magna est monarchia utilitas. Natura commenta est regem, quod & ex alijs a- nimalibus licet cognoscere. Senec. l. 1. de Clementia, Apes sine rege esse non possunt, vt scribit Plinius l. 2. natur. histor. c. 17. Grus vnum auctem, quem se-

quiritur, eligunt, Arist. l. 1. de hist. anim. c. 1. ἁριστὸν ἢ τοσοῦτον καὶ δικαιοτέρα μοναρχία, ὅσῳ παρὰ πλείων ἔστιν ἓνος ἀνδρῶς γνώμη προσέχειν τοῖς νόμοις, μάλ- λον ἢ πολλῶν καὶ παντοδαπῶν διαφορῶν ἕνεκα. ἀρεσκείη, Tanto iustior, & mitior monarchia, quanto facilius est vnus, quam multis morem gerere (inquit Isocrates ad Nicoclem) Nulla fides regni sociis, omnisque potestas Impatiens consortis erit. Lucan. l. 1.

Monarchia
politiam
optima

MARCI ANTONINI ORATIO AD PROCERES, QVA
filium Imperatorem renuntiat, & commendat.

Ex Herodiano.
Argumentum.

Marcus Antoninus Imperator, quum ex graui morbo decumberet, nec se procul à vita exitu ab- esse intelligeret, amicos conuocauit. Ad eos, quum conuenissent, hac oratione est vsus, hysque, quum lubricas adolescentia vias, & in ea aetate periculi plenam esse potentiam ostendisset, filium commen- dauit.

Aχθῶσαι μὲν ὁμῶς ἐφ' οἷς ὀρεῖτέ με δια- κείδημον, θαυμασὸν οὐδέμ φέσειτε γὰρ τὸ ἀνδρώπινον ἐλευθὸν εἶναι τῶν ὁμο- φύλων συμφορῶν, τὰ τε δεινὰ ὑπὸ τῆν εὐψιν πετόντα οἶκρον προχλαῖται μεί- ζονα. ἔμοι δὲ καὶ πλέον ὑπάρχειν παρ'

Dolere vos, atque angī, quum ita me affe- ctum contemplantini, minime miran- dum. Quippe humanum est humanis cas- bus ingemiscere, multoque magis misericor- diam pouocant, quæ oculis vsurpamus; Ca- terum peculiaris nobiscum nostra ratio est. Nam de meī erga vos animi conscientia, mutuum spero à vobis, quasi meo iure bene- uolen.

ὁμοῦ εἶμαι. ἐκ γὰρ ὧν αὐτὸς δικάσειμα πρὸς ὑ-
 μᾶς, ἀμοιβάν εὐνοίαν εἰκότως ἤλπιχα. νῦν δὲ
 κερὸς εὐχρησθῆμι τοῖς ἀφ' ὧν ἐλάττω μὴ μάττω
 πρὸς ὑμᾶς τοσούτοις χρόνοις τιμῆν τε καὶ σπῆδὸν ἡγα-
 γαλέειν ἔδοξα, ὑμῖν τε ἀποδοῦναι χάριον, δεῖξασιν
 ὅτι ὑπερὸν ἔτυχεν, ὅσκι ἀμνημονεῖτε. ὄρεται δὲ ἡ δέ-
 μοι τ' ὄν, ὃν αὐτοὶ ἀπεθρέψασι, ἀρτι τῆς μετρα-
 χίαν ἡλικίας ἐπιτελούντων, καὶ δὲ ὁ μῦθος, ὡσπερ
 ἐν χειρῶν, καὶ ζῶν, τ' κεραιησόντων. μὴ ποιο-
 φερὸν μὲν ὅτι ἀτελεῖς τ' τ' δεόντων ἐμπειρίας,
 εἰς φάλα ἐπιτελέμασιν πρὸς ἀρχαρχῶν. γίνεσθαι
 δὲ οὐδ' αὐτῶ ὑμεῖς ἀνδ' ἐνὸς ἡμοῦ πατέρους πολλοί,
 περιέποντες τε καὶ τὰ ἀρίστα συμβουλευόντες. οὔτε
 γὰρ χρημάτων πλῆθος οὐδὲν αὐταρχεῖ πρὸς τυ-
 ραννίδ' ἀκρασίαν, οὔτε δορυφόρων φρεσὶν ἰχα-
 νη βύβδα τ' ἀρχοντα, εἰ μὴ προὔπαρχοι ἢ τ' ὑ-
 πηκόων εὐνοία. μάλιστα δὲ ἐκείνοι εἰς ἀρχῆς μῆ-
 κ' ἀκινδύνως ἤλασαν, ὅτι μὴ φόβος ἐξ ὠμό-
 τισι, πόδον τ' αὐτῶν χρησθῆναι τῶν τ' ἀρ-
 χομένων ψυχῆς οἰεσάσθαι. οὐ γὰρ οἱ ἐξ ἀνάγκης
 δαλεύοντες, ἀλλ' οἱ μὲν ἀπειθεῖς ὑπακούοντες, ἑ-
 νόπιοι, καὶ ἐξ ὠλοκακείας προσποιήται δρῶντες
 τε καὶ πᾶσχοι διατελέσθαι, οὐδέ ποτε ἀφηνιά-
 ζουσιν, ἢ μὴ βία καὶ ὑπερεπιπέτω ἀχθῶσι. χαλε-
 πόν τ' μετρίως τε, καὶ ὄρον ἐπιτελεῖν ἐπιθυμίας
 ὑπερηβῆσθαι δεύσας, τοιαῦτα δὲ συμβουλευόντες
 αὐτῶν, ὧν ἀκθεῖ παρ' ὄν ὑπομινησκόντες, ὑμῖν
 τε αὐτοῖς, καὶ πᾶσιν ἀρίστον ἀποδείξετε βασιλέα,
 τῆν ἡμῶν μνημῆ χάριτι τε τὰ μέγιστα. οὕτω τε
 μόπως αἰδίων αὐτῶν ποιῆσαι δύμητε δε.

uolentiam. Nunc autem illud incidit, quom &
 mihi sit iudicium faciendum, frustrane vobis
 honorem tamdiu habuerim, studiumque om-
 ne meum lubens detulerim, & vobis referenda
 gratia ostendendum, non esse eorum, quæ ac-
 ceperitis immemores. Videtis filium, quem ip- *Adolescen-*
 simet educastis, primas nunc adolescentiæ me- *ria periculo-*
 tas ingredientem, quasi in solo, atque in fluctu sa-
 vitæ gubernatoribus indigentem, ac rerum
 imperitia de recto quasi cursu ablatum, malis
 artibus impingat. Est igitur vos illi pro me-
 vno multi parentes, excolendo scilicet, atque
 optima suggerendo. Neque enim aut pecunia *Beneuolen-*
 vis Tyrannidis luxuriam explere, aut stipantia *tia.*
 satellitum agmina rueri principem possunt, nisi
 illi ipsi, quos regas, animum imperanti, bene- *Regum*
 uolentiamque accommodent. Quippe sic de- *Clementia.*
 mum diu, eutoque imperant, qui non metum
 ex crudelitate, sed amorem ex bonitate ciuium
 suorum animis instillant. Neque enim quos
 seruire necessitas coegit, sed quos obtempera-
 re sua quemque voluntas adegit, ij sunt in a-
 gendo, patiendoque à suspitione omni, assen-
 tationeque vacui: nunquam imperia detrectat,
 nisi violenter, contumelioseque sint habiti.
 Est autem difficile in maxima licentia mode-
 rari sibi, & quasi franos imponere cupiditati-
 bus. Quod si bene viuendi auctores illi fueri-
 tis, & quæ nunc coram audit, identidem ad-
 monueritis, vna opera, & ipsam vobis, reliquis-
 que omnibus optimum principem reddetis, &
 memoriam nostram demerebimini, quam
 scilicet immortalē, hac vna ra-
 tione poteritis effi-
 cere.

O E C O N O M I A O R A T I O N I S.

- I. Exordium mite à beneuolentia procerum erga se, & suo munio erga proceres studio.
- II. Post locum beneuolentia exponit rem, & filii mores in hac aetate lubricos. Est enim, ut ait, Adolescentia, quadam aetatis procella, de qua recte dixit Ambrosius, Vicina est lapsibus adolescentia, quia variarum æstus cupiditatum feruore, calentis inflammatus ætatis: & in ea potissimum viget affectus, δῆμος ἀργός, καὶ πολύφωνος, καὶ πολυκαδῆς, inquit Maximus Tyrius oratione sexta.
- III. Quæ cum ita sint, orat ut sine ei demeritis Pa-

- rentis loco, cum nullum maius sit praesidium optimorum ciuium amore, & obsequijs, siquidem Popularem beneuolentia, optima regis opulentia: & infirmissimum satellitium, inuicia & ἐπιφοβία, ut aiebat Periander, apud Diogenem Laertium.
- IV. Addit quod instillari cupit filio, leni manu Clementia regnandum. Musonius apud Maximum serm. laus. 10. suadet Principibus, ut venerabiles potius suis subditis fiant, quam terribiles. Quamvis securior Regis aula cum non crudelitate, sed

Affectus
 adoles:
 Pulgus pi-
 grum &
 loquax.

Ssss amo-

amoris excubiis defenditur? Hæc arx inaccessa, hoc inexpugnabile munimentum, munimento non egere, frustra se terrore succinxerit, qui leptus charitate non fuerit.

V. Concludit per humanam commendationem filii, quam si non neglexerint, sibi principem optimum faciens, Patris vero sepulcorum cineres, & manes demerentur.

COMMUDI ORATIO.

Argumentum.

Commodus, Marci Imperatoris filius, quum paternam imperij hereditatem cerneret, de consilio amicorum sese in castra contulit, ut quum militem donatino, & blanda oratione sibi conciliasset, ab eo Imperator appellaretur. Eo quum venisset, hanc concionem apud milites habuit, commemoratoque patris in se, & in eos studio, diuturna que sua cum illis consuetudine, quantæ sibi coniunctionis & necessitudinis causa cum ijs intercederet ostendit, horratuque est, ut sibi in suscipiendis, & amplificando imperio adesse vellent.

Ex eodem Herodiano.

Κοινην ειναι μοι προς υμας την επι της χα-
ταλαβουσι αληθινα, & μηδεν δελεηπι-
τον υμας εμυ διαφορει, εμαυτον ακρι-
βως πεπεικα. ουδε γαρ παροντι μοι το πα-
τρος, πλουεντην υμων εξισι. εκειν γαρ παν-
τας υμας ως ενα ηγαπα. εχαμεν ουν μαλλον
αυσρα πωτι με η τον χαλκον. την μεν γαρ,
προσχωριαν ηγειτο φύσεως, την δε, αρετης κοι-
νησαν. φειων τε με πολλοις νηπιον οντα, ταυς
υμητερας ενχειριτε πιστοι. διόπερ & ιατα
πάσης εινεως μεδέξειν προς υμων ελπιχα. τ
μ. προσεβουτέρων, εσομαι μοι ταυτα οφειλοντων
τους η ηλικιαται, ετι οτιωσ αν & συμφοιτηας τ
ει οπλοισ εργων αποκαλοιω. παντα γαρ η-
μας ως ενα ο πατηρ εφίλει τε & πασαν αρετην
επαίδευεν. Εωκε η μετ' εκεινον με βασιλευ η
τύχη, οδ & επείσαχλον, ώσπερ οι προ εμυ, προ-
σκητήω σεμνωσάμερον αρχη, αλλά μόνι τε
υμιν εγω ει τις βασιλείοις αποκηδύω. & μη
πειραθέντα με ιδιωλεκων απαργαμων, αμα ε
τ γαστρος προελθεν, βασιλειοι υπεδεξατο πορ-
φυρις. ομυ δε με ειδεν ηλιον ανδραπον, & βα-
σιλευ. ειότως αν οδι ταυτα λογιόμενοι, εερ-
χοιτε ουδοθέντα υμιν αλλά γενηθέντα αυτοκρα-

Communi mihi esse vobiscum huius
maiorum calamitatis, neque vos abire,
quam me ipsum affectos esse, planissime
persuasum habeo: neque enim ego superstitie
parente ipso meo, superiorem me vobis vi-
quam gessi. Nam ille ita nos vniuersos, ut v-
num aliquem diligebat, lubentiusque me com-
militonem, quam filium vocitabat: quippe
hanc naturæ appellationem, illam vero virtu-
tis communicationem existimabat. Quin in-
fantem sæpè me in vlnis gestans, vobis da-
bat in manus, quasi que vestræ mandabat fi-
dei Quapropter, minime dubio, quin mihi
omnem sitis benevolentiam adhibiturus
quum pro alumno me maiores natu habere
debeant, ipsos autem aequales, condiscipulos
armorum iure appellauerim. Siquidem ita
nos vniuersos, ut vnum aliquem, pater dili-
gebat, omnique virtutum studio, ac bonis ar-
tibus curabat instituendos. Nunc me post il-
lum vobis principem fortuna dedit, non qui-
dem ascititium, quales ante me fuerunt,
neque velut acquisito imperio gloriantem.
Quippe vnus ego vobis natus, educatusque
in aula, priuatisque intactum cunabulis, sta-
tim me ut ex alio prodieram, imperatoria
purpura suscepit, simulque sol hominem me
vidit, & principem, hæc cum animis vestris re-
putantes, iure principem colite non datum vo-
bis,